

Wyróżnieni Nagrodą im. Karola Miarki (1983–2013)

I Rok 1983 (Katowice):

Jan Tacina (woj. bielskie), Sławomir Folfasiński (woj. częstochowskie), Józef Kachel (woj. katowickie), dr Stefania Mazurek (woj. opolskie)

II Rok 1984 (Opole):

Józef Miks (woj. bielskie), dr Franciszek Sobalski (woj. częstochowskie), prof. dr hab. Witold Nawrocki (woj. katowickie), dr Piotr Świerc (woj. opolskie)

III Rok 1985 (Bielsko-Biała):

dr hab. Edmund Rosner (woj. bielskie), Jan Pietrzykowski (woj. częstochowskie), Aleksander Widera (woj. katowickie), Franciszek Adamiec (woj. opolskie)

IV Rok 1986 (Częstochowa):

dr Edward Buława (woj. bielskie), dr Mieczysław Stańczyk (woj. częstochowskie), Wilhelm Szewczyk (woj. katowickie), dr hab. Franciszek Antoni Marek (woj. opolskie)

V Rok 1987 (Katowice):

Józef Pilch (woj. bielskie), dr Andrzej Skalski (woj. częstochowskie), Jan Waleczek (woj. katowickie), prof. dr hab. Dorota Simonides (woj. opolskie)

VI Rok 1988 (Opole):

Władysław Oszelda (woj. bielskie), Janusz Płowecki (woj. częstochowskie), Tadeusz Kijonka (woj. katowickie), dr Zbyszek Bednorz (woj. opolskie)

VII Rok 1989 (Bielsko-Biała):

Robert Danel (woj. bielskie), Rajmund Piersiak (woj. częstochowskie), Stanisław Hadyna (woj. katowickie), Jan Gochoł (woj. opolskie)

VIII Rok 1990 (Częstochowa):

dr Jerzy Polak (woj. bielskie), dr Aleksander Jaśkiewicz (woj. częstochowskie), ks. Stanisław Tkocz (woj. katowickie), Waleria Nabzdyk (woj. opolskie)

IX Rok 1991 (Katowice):

prof. dr hab. Ewa Chojecka (woj. bielskie), Aleksander Markowski (woj. częstochowskie), prof. dr hab. Krystyna Hesk-Kwaśniewicz (woj. katowickie), Paweł Kozerski (woj. opolskie)

X Rok 1992 (Opole):

Alicja i Eugeniusz Paduchowie (woj. bielskie), ks. dr Marian Duda (woj. częstochowskie), prof. dr hab. Jerzy Zieliński (woj. katowickie), Lutosława Malczewska (woj. opolskie)

XI Rok 1993 (Bielsko-Biała):

Jerzy Kronhold (woj. bielskie), Stefan Sygit (woj. częstochowskie), Henryk Mikołaj Górecki (woj. katowickie), Alojzy Wierzgoń (woj. opolskie)

XII Rok 1994 (Częstochowa):

Jan Krop (woj. bielskie), o. Jan Golonka (woj. częstochowskie), Zygmunt Brach-

mański (woj. katowickie), ks. bp prof. dr hab. Alfons Nossol (woj. opolskie)

XIII Rok 1995 (Katowice):

Franciszek Suknarowski (woj. bielskie), Mieczysław Tkacz (woj. częstochowskie), prof. Andrzej Jasiński (woj. katowickie), Adolf Warzok (woj. opolskie)

XIV Rok 1996 (Opole):

Tadeusz Trębacz (woj. bielskie), Jadwiga Wosik (woj. częstochowskie), prof. Jan Wincenty Hawel (woj. katowickie), prof. dr hab. Michał Lis (woj. opolskie)

XV Rok 1997 (Bielsko-Biała):

Leon Miękina (woj. bielskie), Jerzy Kędziora (woj. częstochowskie), prof. zw. dr hab. Józef Śliwiok (woj. katowickie), prof. dr hab. Wiesław Lesiuk (woj. opolskie)

XVI Rok 1998 (Katowice):

prof. dr hab. Jan Malicki (woj. katowickie), Alina Świeży (woj. bielskie), ks. dr Ireneusz Skubiś (woj. częstochowskie), prof. dr hab. Teresa Smolińska (woj. opolskie)

XVII Rok 1999 (Katowice):

dr Marceli Antoniewicz (woj. śląskie), Janina Marcinkowa (woj. śląskie), ks. abp Damian Zimoń (woj. śląskie)

XVIII Rok 2000 (Katowice):

Antoni Halor (woj. śląskie), prof. dr hab. Alojzy Kopoczek (woj. śląskie), Krzysztof Wielgut (woj. śląskie)

XIX Rok 2001 (Pielgrzymowice):

prof. dr hab. Antoni Gładysz (woj. śląskie), Wiesław Głowacz (woj. śląskie), prof. dr hab. Andrzej J. Zakrzewski (woj. śląskie)

XX Rok 2002 (Pielgrzymowice):

prof. Julian Gembalski (woj. śląskie), dr Ryszard Kincel (woj. śląskie), ks. prof. zw. dr hab. Jan Związek (woj. śląskie)

XXI Rok 2003 (Pielgrzymowice):

Andrzej Kalinin (woj. śląskie), Wojciech Kilar (woj. śląskie), prof. Michał Kłis (woj. śląskie)

XXII Rok 2004 (Pielgrzymowice):

ks. dr hab. Józef Budniak (woj. śląskie), Adam Mroczek (woj. śląskie), Marek Plura (woj. śląskie)

XXIII Rok 2005 (Pielgrzymowice):

prof. dr hab. Marian Głowacki (woj. śląskie), Andrzej Koniakowski (woj. śląskie), dr Maria Lipok-Bierwiazzonek (woj. śląskie)

XXIV Rok 2006 (Opole):

Józef Broda (woj. śląskie), prof. dr hab. Janusz Hereźniak (woj. śląskie), Jerzy Moskal (woj. śląskie), dr Krzysztof Spałek (woj. opolskie)

XXV Rok 2007 (Katowice):

Krystyna Bochenek (woj. śląskie), Karol Cebula (woj. opolskie), dr Juliusz Sętowski (woj. śląskie), prof. dr hab. Adam Suchoński (woj. opolskie), Jan Szymik (woj. śląskie)

XXVI Rok 2008 (Katowice):

Andrzej Balcerek (woj. opolskie), Małgorzata Kiereś (woj. śląskie), dr Józef Musioł (woj. śląskie), prof. dr hab. Stanisław S. Nicieja (woj. opolskie), prof. dr hab. Ryszard Szwed (woj. śląskie)

XXVII Rok 2009 (Brzeg):

Cecylia Heller (woj. opolskie), ks. bp prof. dr hab. Jan Marian Kopiec (woj. opolskie), prof. dr hab. Grażyna Barbara Szewczyk (woj. śląskie), prof. dr hab. inż. Marek Trombski (woj. śląskie), dr hab. Dariusz Złotkowski (woj. śląskie)

XXVIII Rok 2010 (Katowice):

ks. prof. dr hab. Tadeusz Borutka (woj. śląskie), Harry Duda (woj. opolskie), dr Stanisław Jałowiecki (woj. opolskie), dr Wanda Malko (woj. śląskie), ks. bp Tadeusz Szurman (woj. śląskie), Damian Galusek, Rada Gminy Pawłowice, społeczność Pielgrzymowic (woj. śląskie)

XXIX Rok 2011 (Katowice):

prof. dr hab. Stanisław Gajda (woj. opolskie), Michał Józef Lubina (woj. śląskie), prof. dr hab. Idzi Panic (woj. śląskie), prof. dr hab. Robert Rauziński (woj. opolskie), Zofia Rozanow (woj. śląskie)

XXX Rok 2012 (Opole):

Róża Bednorz (woj. opolskie), Henryk Buszko (woj. śląskie), o. dr hab. Eustachy Rakoczy (woj. śląskie), prof. dr hab. inż. Jerzy Skubis (woj. opolskie), Aleksander Spyra (woj. śląskie)

XXXI Rok 2013 (Katowice):

Zbigniew Kościów (woj. opolskie), prof. dr hab. Andrzej Linert (woj. śląskie), dr hab. Stanisława Sochacka (woj. opolskie), prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz (woj. śląskie), dr Bogdan Wszolek (woj. śląskie)

RAPTULARZ Jednodniówka Biblioteki Śląskiej. Trzecia w 2013 roku. Redakcja i opracowanie edytorskie: Elwira Zborowska – Dział Naukowo-Wydawniczy BŚ. Druk: Biblioteka Śląska. Nakład: 200 egz.

JEDNODNIÓWKA WYDANA Z OKAZJI XXXI EDYCJI NAGRODY IM. KAROLA MIARKI

RAPTULARZ SILESIAŃKI

Ważny aspekt społecznego trwania

Od trzech dekad przyznawane są nagrody, których ranga w środowisku kultury obu województw – opolskiego i śląskiego – jest niezwykle wysoka. Być laureatem Nagrody im. Karola Miarki, to znaczy być człowiekiem niepospolitym, niezwykle, który trwale odcisnął swój ślad w kulturze, nauce lub w konsekwentnych poczynaniach na rzecz swojej lokalności. Ślad ważny, niezatarty, niekonwencjonalny. Różne mogą być jednak miary owych ocen. Można dostrzec jedno, jedyne, konkretne dzieło lub długie, aktywne trwanie. Zawsze jednak kapituły nominujące podkreślają niezwykłość, nieporównywalność i twórczą oryginalność poczynañ. Nieprzypadkowo zwracamy zawsze uwagę na ten aspekt społecznego trwania. Granica między oryginalnością a popularyzatorstwem, między kreatywnością a upowszechnieniem zawsze jest płynna. Liczy się konsekwencja i pomysł na swoje życie; na życie innych, na skupianie wokół siebie środowiska, które odczuwa w podobny sposób to, co ważne dla człowieka. Owo przekraczanie „nie wiem” i wejście w sferę „wiem, jak...” staje się znakiem rozpoznawczym każdego laureata.

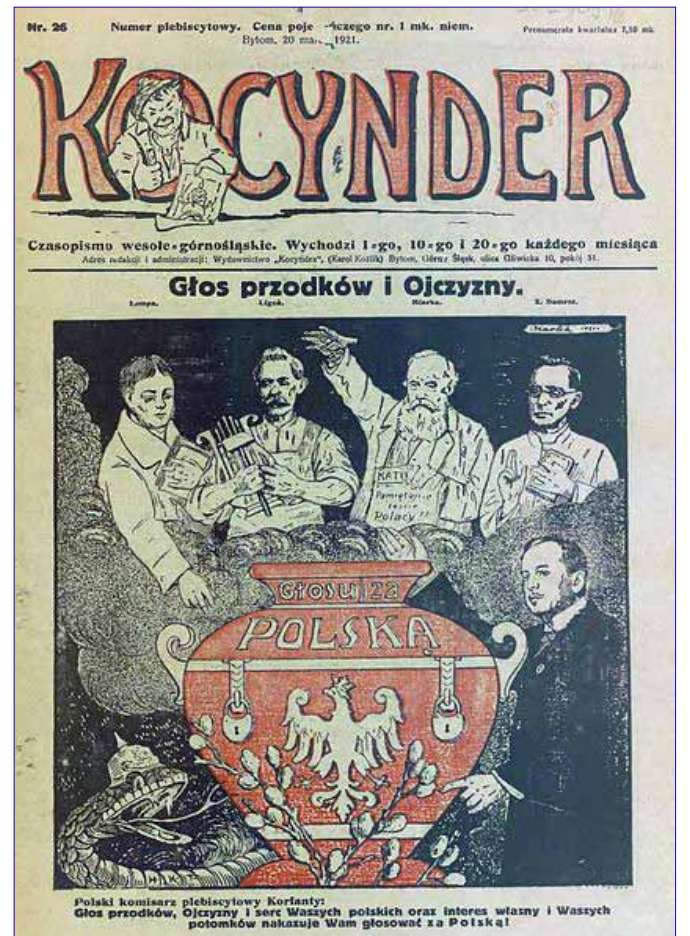
W tym upatrywałbym podstaw nagradzania naszych laureatów: za upowszechnianie kultury i nauki, za nawiązywanie do idei Karola Miarki i twórcze ich przekształcanie, za trwałe wartości humanistyczne, stanowiące nasz wkład w kulturę narodową.

I nie jest to proste przełożenie Miarkowskiego przesłania. Świat się zmienia. Mimo zmienności, w istocie jest podobny. Ciągłe jeszcze w uszach słyszę słowa Wisławy Szymborskiej: „Świat, cokolwiek byśmy o nim pomyśleli zatrwodził jego ogromem i własną wobec niego bezsilnością, rozgoryczeni jego obojętnością na poszczególne cierpienia – ludzi, zwierząt, a może i roślin, bo skąd pewność, że rośliny są od cierpień wolne; cokolwiek byśmy pomyśleli o jego przestrzeniach przeszywanych promieniowaniem gwiazd, gwiazd, wokół których zaczęto już odkrywać jakieś planety, już martwe? jeszcze martwe? – nie wiadomo; cokolwiek byśmy pomyśleli o tym bezmiernym teatrze, na który mamy

22 października A.D. MMXIII

**BIBLIOTEKA
ŚLĄSKA**

B 40-021 Katowice
plac Rady Europy 1
www.bs.katowice.pl

Okładka czasopisma „Kocynder” z 20 maja 1921 roku. Na rysunku portretowani zostali: Wojciech Korfanty (przy urnie), powyżej od lewej stoją: Józef Lompa, Stanisław Ligoń, Karol Miarka i ks. Konstanty Damrot, którzy zachęcają Górnoślązaków do głosowania za Polską.

Laureaci Nagrody imienia

Fot.: WBP w Opolu

ZBIGNIEW KOŚCIÓW
muzyk, pedagog, erudyta,
publicysta, poliglota,
bibliofil, kolekcjoner

Urodził się 23 stycznia 1929 roku w Brodach na Kresach Wschodnich. Od lat powojennych mieszka i pracuje w Opolu.

Jako krytyk muzyczny zadebiutował w 1953 roku. Pisarstwem muzycznym zajmuje się do dziś i obecnie obchodzi 60-lecie pracy twórczej. Współpracował z prasą polską, serbołużycą, ormiańską, ukraińską. Wydał kilkadziesiąt książek poświęconych kulturze muzycznej. Jest także autorem biografii wielu najwybitniejszych kompozytorów, takich jak m.in.: George Bizet, Anton Bruckner, Aram Chaczaturian, Giacomo Meyerbeer i Karol Maria Weber.

W latach 1962–1981 współpracował z Rozgłośnią Polskiego Radia w Opolu. Zrealizował ponad 200 audycji dla młodzieży szkolnej, popularyzujących muzykę współczesną. Przez wiele lat prowadził cykl zatytułowany „Ciekawostki muzyczne” oraz audycje słowno-muzyczne przedstawiające przekrój życia kul-

turalnego regionu – „Opolskie szkice muzyczne”.

Blisko 50 lat przepracował w szkole muzycznej w Opolu. Kierował działem młodzieżowym Państwowego Szkoły Muzycznej I stopnia, wykładał przedmioty teoretyczne oraz uczył gry na fortepianie i organach. Wykształcił wielu muzyków solidnie przygotowanych do pracy w zawodzie. Wiedzę przekazywał w sposób przystępny. Był niezwykle wymagający i surowy, ale z ogromnym poczuciem humoru. Wśród uczniów wzbudzał respekt. Erudyta i poliglota, esteta, bibliofil i kolekcjoner rzadkich nagrań, był lubiany także ze względu na ujmujący sposób bycia, takt i dyskreję. Zjednywał wszystkich skromnością i poczuciem humoru.

Animator wielu muzycznych wydarzeń. Tworzył podwaliny opolskiej publicystyki muzycznej. Swoje teksty drukował w pismach polskich, serbołużyczych, ormiańskich i ukraińskich. Przez kilka lat był korespondentem krakowskiego „Ruchu Muzycznego” i stałym recenzentem wydarzeń muzycznych miesięcznika „Opole”. Współpracował z redakcjami takich pism jak np. „Tygodnik Powszechny”, „Poglądy”, „Gość Niedzielny”, „Słowo na Śląsku”, „Trybuna Opolska”, „Rozhľad”, „Nowa Doba” i „Serbske Nowiny”.

Jego dorobek pisarski dokumentuje książka *Zbigniew Kościów. Muzyk, pedagog, publicysta* wydana w 2010 roku przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu. ■

Prof. dr hab. ANDRZEJ LINERT
znawca literatury,
historyk teatru,
bibliotekoznawca

Urodził się 25 sierpnia 1944 roku w Bielsku-Białej. Studiował polonistykę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach. Pracę magisterską zatytułowaną *Rola reżysera i aktora w interpretacji „Dziadów” Adama Mickiewicza* obronił na Uniwersytecie Śląskim w 1969 roku. Doktoryzował się w 1977 roku na Uniwersytecie Łódzkim. Tematem jego dysertacji było *Życie teatralne Katowic w latach 1945–1949*. Habilitował się w 1999 roku na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie książki zatytułowanej *Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach 1949–1992*.

Od 1999 roku pracuje w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Od 2002 roku jest kierownikiem Zakładu Książki i Jej Funkcji w Komunikowaniu Społecznym w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliote-

religijności na Górnym Śląsku (1997). W 1998 roku otrzymał tytuł profesora.

Jest wybitnym znawcą problematyki społeczno-kulturowych uwarunkowań wzorów religijności. W kręgu jego zainteresowań naukowych znajdują się m.in. takie zagadnienia, jak: religia a tożsamość kulturowa, przekaz wartości religijnych w rodzinie, rola parafii w społeczności regionalnej, wzory kulturowe praktyk religijnych, religia a polityka, tradycja na religijność a przemiany religijności współczesnej, sekularyzacja i depriwatyzacja.

Był promotorem 25 obronionych rozpraw doktorskich oraz doktoratu honoris causa Uniwersytetu Śląskiego dla księdza kardynała doktora Zenona Grocholewskiego.

Jest redaktorem naczelnym „Górnośląskich Studiów Socjologicznych – seria nowa”. Współredagował wiele czasopism naukowych, m.in.: „Górnośląskie Studia Socjologiczne”, „Za-

ranie Śląskie”, „Folia Sociologica”, „Górnośląskie Studia Przedsiębiorczości”, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, „Bibliotheca Nostra”, „Roczniki Nauk Społecznych”.

W latach 1988–1991 był zastępcą dyrektora Instytutu Socjologii ds. dydaktycznych. Od 1990 roku jest kierownikiem Zakładu Socjologii Wiedzy. W latach 1998–2002 pełnił funkcję dyrektora Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych. W latach 1999–2002 zajmował stanowisko prodziekana Wydziału Nauk Społecznych ds. nauki, a w latach 2002–2005 prorektora Uniwersytetu Śląskiego ds. dydaktyki. Od 2008 roku jest dyrektorem Instytutu Socjologii.

Od kilku lat przewodniczy kapitułom Nagrody im. Wojciecha Korfa. Był członkiem Rady Programowej Kongresu Kultury na Górnym Śląsku (1998) oraz Kongresu Kultury Województwa Śląskiego (2010). ■

Karola Miarki w 2013 roku

Fot.: Instytut Śląski w Opolu

Dr hab. STANISŁAWA SOCHACKA
filolog, językoznawca,
sławista, niemcoznawca

Urodziła się na Kresach Wschodnich 2 października 1936 roku w Obydowie w obwodzie lwowskim. Powojnie zamieszkała w Opolu. W 1960 roku ukończyła studia polonistyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu, następnie związała się z Instytutem Śląskim, w którym przeszła wszystkie szczeble awansu zawodowego, a zarazem naukową drogę od stanowiska asystenta do profesora, które uzyskała w 1992 roku. Doktorat obroniła w 1967 roku w opolskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej, habilitowała się na Uniwersytecie Wrocławskim w 1980 roku. Pracowała także naukowo oraz dydaktycznie w opolskiej i częstochowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej, następnie na Uniwersytecie Opolskim.

Wiążąc się z Instytutem Śląskim podjęła pracę nad *Słownikiem etymologicznym nazw geograficznych Śląska* oraz *Słownikiem gwar śląskich*. Innym obszarem jej zainteresowań

badawczych są studia nad kontaktami polsko-czeskimi. Efektem tych badań stała się opublikowana w 1975 roku praca pt. *Listy Lucjana Malinowskiego do Jarosława Golla*, będąca interesującą dokumentacją życia intelektualnego w relacjach polsko-czeskich.

Od 1982 roku w Instytucie Śląskim kierowała Zakładem Kultury oraz Pracownią Onomastyczną. W latach 1983–1989 była sekretarzem Rady Naukowej Instytutu. Kierując badaniami w Instytucie Śląskim i na Uniwersytecie Opolskim, wniosła twórczy wkład w rozwój wiedzy o polskiej kulturze i języku polskim na Śląsku. W jej dorobku naukowym jest 150 publikacji, w tym trzy książki autorskie.

W 1984 roku była organizatorem konferencji upamiętniającej 160. rocznicę urodzin i 100. rocznicę śmierci Karola Miarki.

Członek Komisji Onomastycznej Polskiej Akademii Nauk, Komisji Językowej Oddziału Katowickiego Polskiej Akademii Nauk, Komisji Ustalania Nazw Miejscowych i Fizjograficznych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także kilku towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Ważnym elementem popularyzującym wielokulturowość mieszkańców regionu stała się redagowana przez nią publikacja zbiorowa pt. *Nowa kuchnia śląska*. ■

Prof. dr hab. WOJCIECH ŚWIĄTKIEWICZ
dyrektor Instytutu Socjologii
Uniwersytetu Śląskiego

Urodził się 2 kwietnia 1951 roku w Gdańsku. W 1975 roku ukończył socjologię na Uniwersytecie Łódzkim. Napisał pracę doktorską *Zróżnicowanie społeczne a uczestnictwo w kulturze*. Rozprawa *Integracja kulturowa i jej społeczne uwarunkowania* była podstawą do przyznania mu habilitacji w 1988 roku. Z dużym uznaniem spotkała się książka *Tradycja i wybór. Socjologiczne studium*

Dr BOGDAN WSZOLEK
astronom, twórca planetarium,
prezes Stowarzyszenia
Astronomia Nova

Urodził się 3 stycznia 1957 roku w Rzepienniku Strzyżewskim w województwie małopolskim. Astronomię studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim. Tytuł magistra uzyskał w 1982 roku i podjął pracę nauczyciela przedmiotów ścisłych w Szkole Podstawowej w Zubrzycy Górnej. Po odbyciu służby wojskowej pracował w Szkole Podstawowej w Brzeziu koło Niepołomic. Oprócz

nauczania organizował wycieczki turystyczno-krajoznawcze oraz spartakiady. Równolegle był asystentem w Instytucie Astronomii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Dokonał odkrycia emisji podczerwonej obłoku materii międzygalaktycznej, co w 1991 roku zaowocowało uzyskaniem doktoratu na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Temat dysertacji doktorskiej to *Promieniowanie obłoku Okroy'a w podczerwieni*. Praca miała charakter odkrywczy, a zarazem pionierski.

W 1990 roku przeprowadził się do Częstochowy. Kontynuując pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim podjął także współpracę z Uniwersyteciem Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1995 roku zaczął pracę w Zakładzie Dydaktyki Fizyki i Astronomii częstochowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. W 2002 roku wstąpił w szeregi Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego. W 2004 roku

założył Sekcję Astronomiczną Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego. W ramach tej sekcji zapoczątkował konkurs wiedzy astronomicznej Urania dla młodzieży oraz wydawanie „Częstochowskiego Kalendarza Astronomicznego”.

W 2006 roku zwieńczył sukcesem podjęte wcześniej starania o uruchomienie w Częstochowie planetarium. Organizuje cykliczne konferencje naukowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W 2009 roku reaktywował Częstochowski Oddział Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii. Ponadto założył Stowarzyszenie Astronomia Nova.

Aktualnie jest adiunktem w Instytucie Fizyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Napisał kilkadziesiąt prac. Jest organizatorem konferencji naukowych, autorem artykułów popularnonaukowych oraz audycji radiowych i telewizyjnych poświęconych astronomii. ■